

is een mix van het maatschappelijke en het metafysische?

“Het eeuwige, onrechtvaardige lijden van de mens kun je niet veranderen. Ons bestaan is in wezen onrechtvaardig omdat we moeten doodgaan. Waarom? Wat hebben we misdaan? Het eeuwige lijden moet je verbinden met het sociale lijden van de mens, het lijden door klasseverschillen, doordat je onderdrukt wordt door iemand die meer geld heeft dan jij. Zelfs een kommunistische maatschappij kan niets doen aan de eeuwige ‘condition humaine’. Aan het andere kan je wel iets doen door strijdvaardigheid en organisatie. Die twee dingen moet je verenigen, maar ik leef in een maatschappij die dat samengaan niet aanvaardt. Ofwel ben je een socialist ofwel een boeddhist. Ik denk dat ik de twee kan zijn, terzelfdertijd.

Dat boeddhistische aspect heeft niet met een god te maken, wel met het feit dat er geestelijke krachten leven waarvan wij ons niet bewust zijn. De Gedachte leeft. Mensen zijn antennes die de Gedachte kunnen opvangen over barrières van afstanden heen. Het moet zo zijn. Anders kan ik teveel ‘toevalligheden’ uit mijn leven niet begrijpen. De Gedachte is een beweging. Ook elk ding is een beweging. Elk woord. Een woord is een beweging. Een woord is een ding. Een ding is een woord. Ook een tafel is een beweging. Die wordt geboren én sterft. Een ding is een beweging.”

De manier waarop jij met acteurs werkt, dat ze zich ondergeschikt...

“Dat ze zich *vereenzelvigen* met dingen. Ze moeten zich vereenzelvigen met bewegingen, ze zijn dat zelf ook. Ze zijn hetzelfde als de tafel die ook in de beweging leeft. Acteurs zouden meer respect moeten hebben voor de tafel. Want ze zijn er één mee. Ze zouden niet zo’n verschil moeten zien tussen hen en het ding.”

Is dat de mens niet verdinglichen?

“Nee. Het heeft niets te maken met de mensen naar beneden halen. Integendeel, het is hen bewust maken dat de tafel leeft.”

De Beweging is dat God?

“Nee. Het is de atheïstische gedachte van het boeddhisme. Het is de leegte.”

Reïncarnatie

Wanneer ik jou met stoffen zie omgaan denk ik dat jij in reïncarnatie geloof. Jij denkt: volgende keer kan ik die stof zijn.

“Reïncarnatie is toch evident! Krachten die leven moeten toch opnieuw gebruikt worden! Overigens heeft het kristendom de reïncarnatie pas in de vijfde eeuw verboden. Pas gedurende de Europese kruistochten is de idee van de reïncarnatie vernietigd samen met de fysieke uitroeiing van de Katharen. Reïncarnatie is geen oosters geloof maar een universeel geloof. Het is logisch voor mij dat

krachten die leven op een bepaald moment terug gebruikt worden.”

Veel van je acteurs vinden het lastig om marionetten te zijn, slechts evenwaardig aan een pop.

“Waar ze het niet willen zijn, zijn ze slecht. Dat is heel duidelijk. Op het moment dat een acteur te veel acteur wil zijn, vecht hij tegen de pop. Acteurs zouden zich moeten kunnen bedwingen binnen een bepaalde discipline. Ze moeten zich uit kunnen leven binnen de begrensdheid van de pop die ze zijn. In deze tijd levert men plastieke acteurs af met plastieke gevoelens. Zonder enige ambachtelijkheid. De mensen hebben niet meer het geduld dat nodig is voor een ambacht. Het is om te huilen als je ziet hoe mensen repeteren, met hun kop en gedachten elders. Ze werken *en passant*, brengen alles van buiten mee op de repetitie. Ze kunnen en willen niet echt aanwezig zijn. Dan ga ik inderdaad roeien met de riemen die ik heb. Als ik acteurs krijg met voddengedachten, ga ik ze ook als wegwerpma-

teriaal gebruiken. Pas op, ze leren dat op de theaterschool. Dat is daar een gekwebbel, een vuil kabbelend beekje van banaliteiten.”

Is het daarom dat je graag werkt met immigranten zoals in *Charkawa* en *Ba Anansi*?

“Immigranten kunnen dat ambachtelijke ook niet geven, maar ze doen intuïtieve dingen die je kunt gebruiken. Zij zijn *ontwortelden* die met flarden van verschillende culturen moeten leven. Ik puzzel de stukjes bij mekaar. Het interessante is dat ze doorheen hun gebrek aan spraak- en denkvermogen toch iets proberen te vertellen. Bij momenten kan dat heel sterk zijn. Dat verklaart ook dat de voorstellingen van Tiedrie zo onevenwichtig zijn. Soms is het een volkomen disaster, soms schitterend, omdat het spel niet berust op *métier*, maar op het samenwerken van uiteenlopende uitdrukkingsmogelijkheden.”

In tegenstelling tot het latere werk van Tiedrie was het eerste stuk, *The Tale of the Mah-Meri*, helemaal ge-